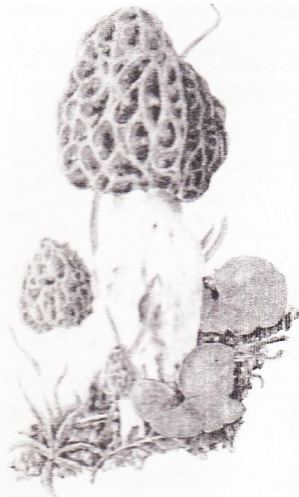

PSL - Nieuws

Een uitgave van de Paddestoelen Studiegroep Limburg

Jaargang 13, nummer 1
Januari 2006

P. H. KELDERMAN
HERKENBROEKERWEG 23
6301 EG VALKENBURG

Van de redactie

Wat gaat de tijd toch snel! De viering van het 25-jarig bestaan van de Studiegroep ligt nog zo vers in het geheugen. In het verloop van dit jaar passeren we alweer de 3 x 10 jaren grens. Men ziet dat bij de meesten van de leden de jaren beginnen te tellen, vergrijzing en 'verkalings' wordend dominant. Echter, niet de geest die gezien het enthousiasme jong van jaren blijft. Moge ons nog enige decennia vergund zijn, hopelijk wel met aanwas van jongeren nog niet zo stijf van lijf en leden.

Ra-ra?

Onlangs wist een kernlid van de studiegroep bij een antiquariaat het onvolprezen en allang uitverkochte Myxomyceten-boek van Nanninga-Bremekamp op de kop te tikken. Tot zijn niet geringe verbazing stond er een stempel in van het Nat. Hist. Genootschap afd. Heerlen, ra-ra!

Inhoud

2	Van de redactie.	
3	Activiteitenagenda.	
4	Kogelzwammetjes (<i>Hypoxylon</i>), toch maar eens proberen.	Piet Kelderman.
7	Uit een oude Fungus-doos (1).	Leo Mommer.
8	De Geaderde leemhoed (<i>Agrocybe rivulosa</i>) nu ook in Limburg.	Piet Kelderman & Henk Henczyk.
9	Portobello's....."the big ones".	Henk Henczyk & Leo Le Jeune.
10	Parasitaire schimmels op insecten en spinnen, genera.	Ron Bronckers.
13	Het Bunderbosch altijd wel goed voor iets leuks.	Jo Bollen.
14	Geophyllum separium "Seppi, dra di um".	Henk Henczyk.
15	Het Poederkopje (<i>Roesleria subterranea</i>) en haar dubbelganger.	Piet Kelderman.
17	Kort verslag Eifel-excuries 2005.	Henk de Vries.
18	Verslag vondsten 2005.	Piet Kelderman.

Attentie!

Leden en abonnees die geen lid zijn van het Natuurhistorisch Genootschap kunnen hun abonnementsgeld storten op banknummer 114430705 t.n.v. PSL-activiteiten, adres: Dhr. L. J. Mommer. Dr. Poelstraat 17, 6291 CV Vaals.

Ten gerieve buitenlandse leden: IBAN: NL 57 rabo0114430705, BIC: rabo-NL2u.

T.w. €- 7.30 voor Nederland en €-7.75 België en Duitsland.

Foto voorplaat: Fraaisteelmycena (*Mycena inclinata*) P. Kelderman.

PSL-Nieuws is de nieuwsbrief van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg. Een studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De doelstelling van deze nieuwsbrief is het om publicaties mogelijk te maken over paddenstoelen en aanverwante zaken. Ook willen wij veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen hun bevindingen te rapporteren. PSL-Nieuws verschijnt tweemaal per jaar, eenmaal in het voorseizoen en eenmaal in het naseizoen. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. De redactie behoudt zich het recht voor teksten aan te passen of in te korten. Kopij is welkom en kan gestuurd worden naar de redactie: Piet Kelderman, Herkenbroekerweg 23, 6301 EG Valkenburg, e-mail: phkvdh@hetnet.nl of Ron Bronckers, Weth. Meertensstraat 14, 6325 DB Vilt. Henk de Vries, Treebeekstraat 25, 6446 XN Brunssum. Buitenredactie Paul Jennen, Ringkade 11, 1112 RS Diemen.

Activiteitenagenda

In de vorige uitgave is reeds vermeld dat de nieuwjaarsbijeenkomst weer plaats zal vinden

op 12 januari te Randsdaal. Neem zoals gebruikelijk je mooiste dia's en foto's mee.

Excursieprogramma eerste halfjaar 2006

Zoals altijd geldt daarvoor het volgende: bij deelname aan een excursie dien je vooraf steeds contact op te nemen met Piet Kelderman 043-6016055. Dit voorkomt misverstanden (bijvoorbeeld bij het vervallen van een excursie door

weersomstandigheden of om andere redenen) en onnodig wachten. Indien je naast de geplande excursies nog andere terreinen wilt bezoeken kunnen we bekijken of er nog meer belangstellenden zijn.

Excursies die vorig jaar door omstandigheden uitvielen zijn weer opgenomen in het programma.

Datum   Terrein en plaats van samenkomst: alle excursies vertrekken steeds om 10.00 uur van de plaats van samenkomst (houd er rekening mee dat het onderstaande programma door bepaalde omstandigheden kan veranderen!)

- 22 april**   De Dellen, samenkomst parkeerplaats de "Nachttegaal", Meerssen.
- 13 mei**   Bunderbos, samenkomst station te Bunde.
- 27 mei**   Schaelsbergbos, samenkomst parkeerplaats even voorbij Kasteel-Oost, Valkenburg.
- 10 juni**   Trichterberg en omstreken, samenkomst grote parkeerplaats nabij de kerk te St. Geertruid.
- 24 juni**   Nekamie-groeve 't Rooth, samenkomst ingang aldaar, Bemelen.
- 8 juli**   Leudal nabij Haelen, samenkomst parkeerplaats tegenover de kerk.
- 22 juli**   Plattebossen, Nyswiller, samenkomst parkeerplaats onder aan het bos.
- 5 Aug.**   St. Pietersberg- Observant, Maastricht, samenkomst parkeerplaats kerk te Kanne (België)

Practicumavonden

Deze zijn bedoeld voor het bekijken, bediscussieren en determineren van vondsten enz. De avonden worden gehouden in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek aan de Ransdalerweg 64 te Randsdaal. **27 april, 4 mei, 18 mei, 1 juni, 15**

juni, 29 juni, 13 juli, 27 juli en 10 augustus.

Het kan voorkomen dat er door bepaalde omstandigheden een practicumavond niet kan doorgaan, bel dus altijd even van te voren op!

Kogelzwammetjes (*Hypoxylon* p.p.), toch maar eens proberen!

P. Kelderman.

Vertaling van de voorlopige sleutel van Enderle 1981, aangevuld met nog andere in Europa voorkomende soorten

Tijdens excursies wordt eigenlijk amper aandacht besteed aan deze nu niet bepaald oogstrelende soortgroep. Meestal is het 'zal wel Jantje of Pietje zijn'. Alleen als er weinig ander aanbod is belanden ze nog wel eens in het zameldoosje. Eigenlijk toch wel jammer. Met behulp van deze bijdrage wordt in ieder geval gehoopt dat hier enige verandering in komt. Echter, voor diegene die niet erg gecharmeerd zijn van het werken met een microscoop, zonder dit hulpmiddel is determinatie onmogelijk!

Karakteristiek: Voor het uiteindelijke vruchtlichaam (Stromata met Peritheciën) gevormd wordt gaat een conidiën stadium vooraf. De conidiën vormen een laag op de zich ontwikkelende stroma als ook op het omliggende hout of schors (anamorphe vorm). Het stroma (vruchtlichaam) is een steriel hyfensysteem en is bij *Hypoxylon*, in tegenstelling als b.v. bij *Daldinia*, niet of onopvallend gezoneerd. De buitenste dunne laag noemt men ectostroma die de daaronder liggende laag, het endostroma, bedekt. De vorm van het stroma is volkomen vlak, korst, halfkogel- of haast kogelvormig. Bij enige soorten is de vorm afhankelijk van het substraat. Zo zijn er b.v. soorten die op schors kussentjes vormen of zelfs halfkogelvormig zijn terwijl op ontschorst hout slechts dunne korsten worden gevormd. De consistentie van de rijpe stroma is hard en koolachtig, leer- of hout-kurkachtig. De kleur is afhankelijk van de ouderdom. De peritheciën ontwikkelen zich in het bovenste deel van de endostroma direct onder de ectostroma en doordringen deze met een ostiolum. De peritheciën zijn meest ± eenrijig in de perifeer van het stroma gerangschikt. De vorm is rondachtig, ei- tot flesvormig. Bij rijpheid worden de sporen door de ostiolen naar buiten afgegeven. De sporen zijn altijd licht tot donkerbruin gekleurd, in tegenstelling met macroscopisch gelijkende geslachten, b.v. *Bertia*, *Cucurbitaria* en *Diatrype*, etc. De ostiolen mondjes zijn papilvormig of vormen kleine spitse wratjes die uit het stroma steken (b.v. bij *H. cohaerens*, *H. multiforme*) of navel- porieachtig (b.v. bij *H. fragiforme*, *H. rubiginosum*), d.w.z. ze zijn met het stroma oppervlak gelijk of haast op gelijke hoogte. De meeste soorten van het geslacht zijn loofhout bewoners. In Europa komt, zover bekend, slecht een soort op naaldhout (*Pinus mugho*) voor n.l. *H. diathrauston*. (niet in de sleutel opgenomen) Zeer waarschijnlijk zijn de meeste soorten zwakparasiet of saprofiet. Stroma en peritheciën ontwikkelen zich voornamelijk in de periode van juli tot november. De meeste soorten zijn eenjarig.

1.	Sporen klein, 6-10 x 3-4,5(5) μm	2
1*	Sporen gemiddeld ietwat of duidelijk langer en breder.....	3
2(1)	Stromata (vruchtlichaam) klein, ± 2-4 mm in doorsnede, 1-2 mm dik, kussen- tot halfkogelvormig, op ontschorst hout ook korstvormig uitgespreid, ± roodbruin tot bruin gekleurd, ostiolen (opening waardoor de sporen naar buitenkomen) ± papillaat (loep), stroma direct onder de oppervlakte met bloedrode pigmentlaag (oppervlakte krassen!); Sporen 7-10 x 3.5-4.5 μm . Op <i>Fagus</i> ; zeer zelden (?).....	<i>H. rutilum</i>
2*	Stromata meest groter, tot 10(15) mm in doorsnede, ± halfkogel- tot kogelvormig, vaak meerdere stromate samenvloeiend (Stromata zeer gelijkend op <i>H. fragiforme</i>); op kaal hout maar nooit een vlakke korst vormend (effus). Ostiolen genaveld (um-bilikaat). Sporen 6-9 x 3-4 μm . Algemeen op diverse loofhoutsoorten (vermoedelijk niet op <i>Fagus</i>)	<i>H. howeianum</i>
2**	Sporen 6-8 x 3-5 μm (Ellis 6-7 x 3-3,5 μm), ostiolen papillaat. Op dode takken van <i>Salix alba</i>	<i>H. effusum = serpens v. effusum</i>
3(1*)	Sporen meest tussen 9 en 11(12) μm lang en 4 tot 5(6) μm breed (bij twijfel onder alternatief 3* proberen).....	4

- 3* Sporen gemiddeld iets of duidelijk langer en breder.....7
- 4(3) Ostiolen duidelijk papillaat ($\pm$ conisch toegespitst).....5
- 4* Ostiolen $\pm$ navelvormig, als een porie uitziend.....6
- 5(4) Op *Fagus*; vaak op dikke takken of stammen, meest op de schors; vruchtlichamen gemiddeld 2-4 mm in doorsnede, meest dicht bijeen groeiend; op ontschorst hout samen vloeiend; stromata ca. 1-2,5 mm dik; in jong stadium $\pm$ bruin, vaker oud zwart; Sporen 9-12 x 4-5 μ m, middel tot donkerbruin. Vermoedelijk algemeen.....*H. cohaerens*
- 5* In het bijzonder op *Betula*, *Alnus* of *Prunus padus* voorkomend; Stromata jong gelig, vervolgens bruinachtig, oud zwart; groter en dikker dan voorafgaande soort, deels meerdere cm lang en tot 7 mm dik wordend, halfkogel- tot onregelmatig kussenvormig of gezwollen; Peritheciën (een $\pm$ urnvormige holte waarin zich de asci vormen) zich ontwikkelend in het bovenste deel van het vruchtlichaam) duidelijk halfkogelvormig uit het stroma opbollend; Sporen 9-13 x 4-7 μ m, licht- tot donkerbruin. Vooral op *Betula*, algemeen .....*H. multiforme*
- 6(4*) Stromata vlak korstvormig uitgespreid, dun, eerst meest licht roodachtig tot purperbruin, later donkerder, na het overwinteren typisch zwart; tot 10(20) cm uitgespreid; Sporen (9)10-12 x (4)4,5-5,5(6) μ m; Stromata vaak op naakt hout (dan volkomen dun en korstvormig) maar ook op schors (dan $\pm$ vlak kussenvormig); Zeer algemene en variabele soort; Meest op *Acer* of *Fraxinus*, maar ook op ander loofhout. ....*H. rubiginosum*
- 6* Stromata gelijkend op *H. rubiginosum* maar met opvallende sterke marsepein of vanille geur van het hout en verse vruchtlichamen; Kleuring van het stroma meest $\pm$ purperrood, purperbruin tot violet, oud zwart; Peritheciën gemiddeld 0,4-0,7 mm breed! Sporen 10-12 x 4,2-5,5 μ m; In het bijzonder op *Acer*, *Ulmus* en *Fraxinus*. Zeldzaam (?) .....*H. macrocarpum*
- 6** Sporen groter; Op *Acer* en *Tilia*. Tamelijk algemeen.....*H. ferrugineum* = *H. rubiginosum* v. *ferrugineum*
- 7(3*) Sporen meest tussen 11 tot 15(zelden 17 μ m lang) en 5 tot 7(9,5) μ m breed (vergelijk ook *H. rubiginosum*).....8
- 7* Sporen langer en breder.....13
- 8(7) Ostiolen duidelijk papillaat; Bovenste peritheciën zwak tot $\pm$ duidelijk halfkogelvormig uit het stroma opbollend; rijpe stromata zwart, 1-2 mm dik; Tot meerdere cm onregelmatig lang uitgespreid; Meest op ontschorst hout; Sporen licht- tot donkerbruin, (10)11-17(21) x 4-7 μ m: op diverse loofhoutsoorten, vooral *Salix alba* en *S. caprea*, algemeen.....*H. serpens*
- 8* Ostiolen papillaat, sporen 14-17 x 6-7 μ m, zelden tot 23-8 μ m, sporenwanden gestreept.....*H. chestersii*
- 8** Ostiolen genaveld (umbilicaat).....9
- 9(8**) Meestal op *Fagus* voorkomend.....10
- 9* Zelden of nooit op *Fagus* voorkomend.....11
- 10(9) Stroma halfkogel- tot kogelvormig, soms tot grotere oppervlakte samenvloeiend, in optimaal stadium zegelrood tot roodbruin; Sporen (11)12-15,5(17) x 5-6(8) μ m. Zeer algemeen.....*H. fragiforme*
- 10* Stroma geheel vlak uitgespreid, ca. 1 mm dik, vaak rondachtig tot onregelmatig ovaal, zwart; Sporen 10,5-12,5(14,5) x 6,5-8,2(9,5) μ m (Ellis: 10-16 x 6-10 μ m); Verspreidt voorkomend.....*H. nummularium*
- 11(9*) Verse stromata en het daar onderliggende hout duidelijk zoetig ruikend: Peritheciën tamelijk breed: 0,4-0,7 mm in diameter; In het bijzonder op *Acer*, *Ulmus* en *Fraxinus*. (verdere beschrijving kijk onder 6* in de sleutel)..... *H. macrocarpum*

- 11* Stromata en hout niet duidelijk zoetig ruikend: Peritheciën tamelijk klein (0,2-0,5µm) 12
- 12(11*) Tot nu toe alleen op *Fraxinus* gevonden (vochtige bossen): Stroma eigenaardig ster-
vormig door de schors brekend (met uitgezakte randjes gelijkend op een aardsterretje),
daarna vaak ± rondachtig, vlak knoopvormig met gerimpeld oppervlak, zelden het
peritheciëndragende eindstadium bereikend, deze 1,2-7 mm breed en 1-2,2 mm dik,
kussenvormig, peritheciën niet uit het stroma opbollend: stroma meest oranjegeel,
zegelrood tot tabaksbruin, rand vaak zwartachtig; Sporen 10-12,7(13,5) x 5,5-6,5(7,7)
µm. asci zonder (!) amyloide apikale ring. Zeldzaam(? ... .*H. moravicum*
- 12* Overwegend op *Corylus*, *Alnus* of *Carpinus* zelden op *Fraxinus* of andere loofhout
soorten; Sporen 12-15,5 x 5-7(7,5)µm; Stromata vers purperrood, later purperbruin, oud
zwart; Als op schors dan gemiddeld 3-5 mm breed en 2-3 mm hoog, op ontschorst hout
vaak meerdere cm lange korsten vormend; Stromata op schors meest zeer gezellig
groeiend, vaak exact halfkogelvormig; Peritheciën tot 0,4 mm breed; Asci met amyloide
apicale ring. Zeer algemeen.....*H. fuscum*
- 13(7*) Sporen tussen 16 en 24 µm lang.....15
- 13* Sporen tussen de 20 en 36 µm lang.....14
- 14 Sporen tussen 23 en 32(35) µm lang en 8-12(13)µm breed; Stromata zwartachtig,
klein; Peritheciën ± halfkogelvormig uitstekend, spaarzaam in het stroma aanwezig;
Meest op ontschorst en vochtig hout van *Quercus*; Zeldzaam.....*H. udum*
- 14* Sporen 20-36 x 6-14 µm, perithecia > 5 mm groot. Op schors van *Salix* en *Crataegus*.
Zeldzame soort, alleen bekend van Engeland.....*H. mammatum*
- 15(13) Op *Fraxinus*; Stromata klein, ca. 2-5 mm in doorsnede, halfkogel- tot kogelvormig,
brons, cacao- tot aardkleurig; Ostiolen genaveld; Sporen ca. (16)17-20(22) x 8-10(11)µm.
Niet algemeen.....*H. fraxinophilum*
- 15* Op diverse loofhoutsoorten; Stroma meest onregelmatig lang, jong bleek, oud zwart; ±
verzonken in het hout. Peritheciën ± halfkogelvormig uit het spaarzaam stroma uitdragend,
slechts weinige in het stroma aanwezig; Peritheciën tot 1,5 mm in doorsnede; Ostiolen
papilvormig; Sporen 16-20 x 8-9(10)µm. Zeldzaam...*H. semiimmersum* = *confluens*
- 15** Vaak op *Quercus*. Het kussenvormig stroma doorbreekt de schors, kan geïsoleerd blijven
maar vormt ook samengegroeide plakkaten van meerdere cm groot, wrattig gepunteerd
door de papillate peritheciën 2-3(4) per mm. Sporen 17-24 x 7-10 µm...
.....*H. mediterraneum* (zie Breitenbach)

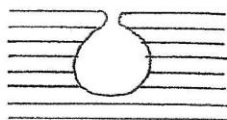
Literatuur

Breitenbach, J & F. Kränzlin, 1981. Pilze der Schweiz, Band 1, Ascomyceten.

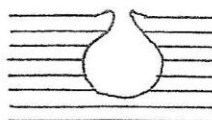
Dennis, R.W.G. 1978. British Ascomyceten. J. Cramer Verlag.

Ellis, M.B. and J. P. Ellis, 1987. Microfungi on land plants.

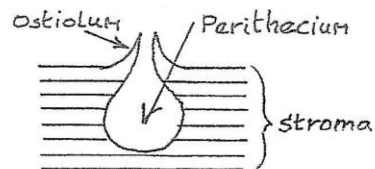
Enderle, M. 1982. Die Gattung Hypoxylon Bull. Ex Fr. Im Ulmer Raum, Z. f. Mykol. 48(1), pag. 141-164.

Perithecium met
zuiver navel-
vormig of porie-
vormige ostiolum.

Veel voorkomende
nog als navelvormig
genoemde tussenvorm.
(b.v. bij *H. fragiforme*
en *H. howeanum*)

Perithecium met
papilvormige ostiolum
(b.v. bij *H. multiforme*
en *H. cohaerens*.

Naar Enderle.

Uit een oude Fungus-doo's! (1)

Leo Mommer

In sommige gezinnen is het nog traditie dat het voorjaar de tijd is om alles weer keurig op orde te krijgen, alles op een nieuwe plaats te zetten, opnieuw te inventariseren en waardeloze spullen weg te gooien. Zo komt er dan weer plaats vrij voor dingen die in de loop van het komend jaar aangeschaft worden. Deze staan dan in een van de volgende jaren op de lijst om opgeruimd te worden.

Zo ook in onze studiegroep. Men begon de behoefte te voelen om alles eens opnieuw te ordenen en te inventariseren.

Alle boeken kregen een nieuw biebnummer. Er verscheen een nieuwe lijst van alle aanwezige literatuur.

Verscholen ergens achter in een kast stond een langwerpige doos, die met plakband "verzegeld" was. Het "zegel" zag er bruin uit en voldeed niet maar aan het gestelde doel. Het plaksel zat bruin op het karton en het tape hing er losjes bij.

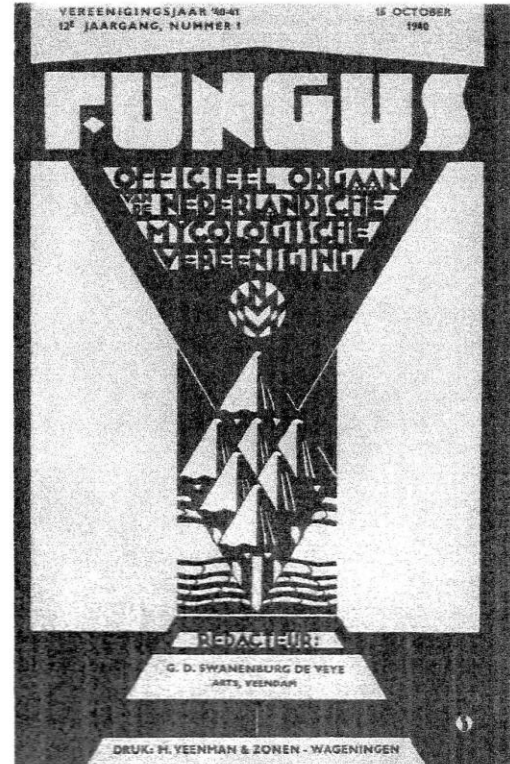
Nieuwsgierig naar wat erin zat, werd de doos uit de kast gehaald. Het stof eraf geblazen en toen de hoestbui over was kregen we de kans om de inhoud van de doos te bestuderen.

Het omhulsel gaf zijn inhoud prijs. Vol verbazing werden er allemaal oude tijdschriften gevonden, met de eerste omslag de volgende gegevens:

"FUNGUS"
OFFICIEEL ORGAAN van de
NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE
VEREENIGING
Vereenigingsjaar '40-41 12^e jaargang,
nummer 1, 15 oktober 1940
Redacteur: G.D. Swanenburg de Veye, Arts,
Veendam.
Druk: H. Veenman & zonen-Wageningen.

Ons oudste nummer begint met het jaarverslag over 1939-'40.

Men constateert dat het afgelopen verenigingsjaar wel zeer bijzonder is geweest. (!!!)

"...en heeft daardoor het mycologische leven ook niet die aandacht van de leden gehad en moesten verschillende plannen onuitgevoerd blijven, de vereniging heeft ook reden tot vreugde, nu de bibliotheek bij de verwoesting van Wageningen gespaard is gebleven, de aanwezige exemplaren Mededelingen en Fungus bij Veenman gingen echter verloren" Diverse geplande excursies in verschillende streken van ons land moesten "door omstandigheden" onuitgevoerd blijven".

Door omstandigheden (welke dat zijn kunnen we wel raden (red.) werd de ledenvergadering niet in juli, maar in augustus te Apeldoorn gehouden.

"Het nieuwe verenigingsjaar wordt niet onder gunstige omstandigheden ingezet.

Laten wij echter met hoop en vertrouwen de toekomst ingaan".

Amsterdam secr. Mej. J.P.S. Smit.

De geaderde leemhoed (*Agrocybe rivulosa*) nu ook in Limburg

Piet Kelderman & Henk Henczyk

Marijke Nauta beschreef in 2002 een nieuwe Leemhoed voor de wetenschap. Dit naar aanleiding van een vondst te Rotterdam op houtsnippers door G. Keizer in 1999. L. Bakker vermeld kort hierna ook vondsten vanuit Wassenaar. De vondsten werden tot dan toe uitsluitend in het westen van Nederland gedaan. In 2003 duikt de soort voor het eerst in België op (de Haan 2004)

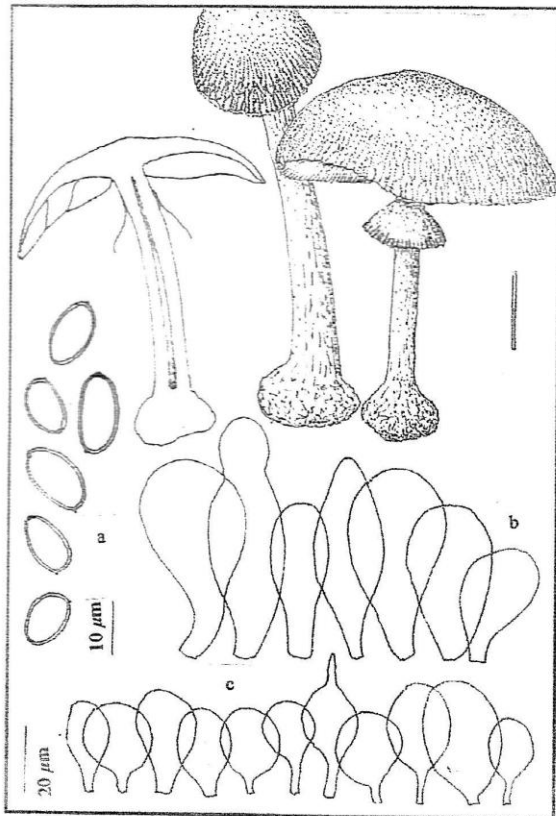
E. Arnolds & A. van den Berg constateren in hun artikel "De opkomst van snipperpaddestoelen" (2005), dat de Geaderde leemhoed uitsluitend op houtsnippers aangetroffen wordt.

De verspreiding van de soort blijkt bijzonder snel te gaan, Henk Henczyk vond het afgelopen jaar de soort in Munstergeleen, eveneens op houtsnippers.

Daar slechts een beperkt aantal van onze leden Coolia ontvangen, dus geen kennis hebben kunnen nemen van de inhoud van Nauta's artikel, leek ons de vondst interessant genoeg om deze kort aan u voor te stellen.

De relatief grote vruchtlichamen stonden in een grote groep en waren deels gebundeld. Een deel van de hoedjes bereikten gemakkelijk 100 mm in diameter. Jong convex-klokvormig, mooi bruin van kleur, uiterste rand door zwakke velumresten wat lichter, vochtig sterk kleverig en vanuit de rand opvallend gerimpeld-geaderd, centrum glad. Hoed spreidt zich op den duur vlak-convex uit, wel of niet met een bultig centrum, sterk hygrofaan, de kleur na het opdrogen licht geelbruin met een ietwat donkerder centrum. Lamellen dicht opeen en smal aangehecht, jong crème uiteindelijk grijsbruin tot bruin. Steel 6 tot 11 cm lang en 6-15 mm dik, cilindrisch tot zwak breder wordend naar de basis, de laatste meest abrupt afgeplat tot haast gerand knolvormig, 10 tot 30 mm dik, over de gehele lengte vezelig gestreept, wit tot crème ouder ietwat bruinend, basis door omhullende myceliumresten wollig wit, in ouder stadium hol wordend. De onregelmatig rokvormige ring met franjeachtig rand is hoog geplaatst en met de kleur van de steel.

Sporen (a) 10-15 x (6,5)7-8,5(9) μm , (ietwat langer dan Nauta opgeeft, 10-14 x (6)6,5-8(8,5) μm) elliptisch, dikwandig, kiempore duidelijk, 0,8-1,8 μm breed. Cheilo- en pleurocystiden (b) gelijkvormig, tamelijk talrijk, 22-45 x 12-20 μm , breed clavaat, maar ook haast spoel- of urnvormig. Hoedhuid hymeniform, bestaande uit breed clavate tot spheropedunculate cellen (bolvormig met een steeltje) enkele met smalle uitgroeisels (c).

Literatuur

- Arnolds, E & A. van den Berg. De opkomst van snipperpaddestoelen. Coolia (3) 2005.
 A. de Haan. Een inwijkeling uit het Noorden, *Agrocybe rivulosa*. AMK Mededelingen 2000. 2. 63.
 Nauta, M. Een nieuwe leemhoed op houtsnippers. Coolia 45 (2) 2002.
 Nauta, M. A new *Agrocybe* on woudchips in North-western Europe. Persoonia 18: 271-274, 2003.

Portobello's ..... "the big ones"

Henk Henczyk & Leo Le Jeune

Al eens gehoord van Portobello? Misschien denkt u aan Portobello Road in Londen met zijn beroemde antiekmarkt. Dat klopt, maar Portobello is ook de naam van een paddestoel, op het ogenblik zelfs de populairste consumptiepaddestoel in de Verenigde Staten.

In ons land is deze soort nog niet zo bekend, dus even een kennismaking.

De Portobello of Portabella is in feite een Kastanjechampignon (*Agaricus bisporus*) die de kans krijgt uit te groeien tot een supergrote zwam, zeg maar formaat XXL.

De naam Portobello werd voor het eerst gebruikt in de 80-er jaren van de vorige eeuw als een briljante marketingstrategie van de Amerikaanse champignonindustrie om de haperende afzet van champignons een nieuwe impuls te geven.

En het lanceren van een lekker in het gehoor liggende fantasienaam als Portobello heeft goed gewerkt. Nederlandse telers, samen goed voor een champignonproductie van 250.000.000 kg. per jaar, gingen speuren naar gaatjes in de overvolle champignonmarkt en zijn begonnen met de teelt van Portobello's en met succes.

Op steeds meer plaatsen is de Portobello verkrijgbaar. Supermarktketen AH heeft de soort al enkele jaren in het assortiment.

De Portobello heeft een kleine, gedrongen steel en een bruine, schubbige hoed van zo'n 10-15 cm. Omdat hij kan uitgroeien scheurt het gedeeltelijk omhulsel (Velum partiale) en komen de lamellen vrij te liggen; daardoor wordt het vochtgehalte van de paddestoel (zo'n 90%) gereduceerd en krijgt hij een vollere, rijpere smaak.

De portobello wordt vaak in zijn geheel bereid (gevuld met bijv. kaas of gehakt) of in plakken. Gezien zijn formaat en de mogelijkheid om te vullen is deze paddestoel geliefd bij vegetariërs of mensen die een dagje vleesloos willen eten. In de V.S. wordt de Portobello ook wel de barbecue-paddestoel genoemd en veel gebruikt in "veggieburgers" (vegetarische hamburgers).

Op een Amerikaanse barbecuesite (ja, die bestaan ook) vonden we dit ingezonden recept van ene Bob Cody: "Portobello mushroomburgers. The steak of veggieburgers. Serve on a bun (broodje) with lettuce (sla), tomato and aiolisauce. Oh yeah !"

Bronnen :

www.barbeque.allrecipes.com

www.botit.botany.wisc.edu

www.paddenstoel.nl

www.sarasota.extension.ufl.edu

Parasitaire schimmels op insecten en spinnen: genera

Ron Bronckers

Eenieder die paddenstoelen verzameld, en daarbij niet strikt selectief tewerk gaat, komt wel eens een schimmel tegen op pop-larve-imago van een insect. Ook spinnen ontkomen niet aan de vindingrijkheid der parasitaire fungi.

Een bekende vertegenwoordiger uit deze groep is de opvallende okergele-oranjerode Rupsendoder (*Cordyceps militaris*). Soorten uit het geslacht *Paecilomyces* zijn niet zeldzaam, maar vallen minder snel op tussen strooisel. Veel soorten zijn echter klein en/of onbekend.

Om de geïnteresseerde mycoloog tegemoet te komen werd de sleutel van Samson *et al.* (1988) vertaald. Dit toegankelijk hulpmiddel helpt om het genus te bepalen van parasitaire schimmels op insecten en spinnen.

De gebezigde terminologie zal niet gelijk voor iedereen een feest van herkenning zijn, een en ander werd dan ook ondergebracht in een glossarium.

Moge er een onbekende wereld voor u open gaan!

Sleutels tot de meest belangrijke entomopathogene genera

(naar Samson *et al.* 1988)

Entomophthorales

- 1a Sporen typisch belvormig, complete scheiding van de wandlagen bij inslag op een substraat, multinucleaat met kernen met prominent kleurverschil.....*Entomophthora*
- 1b Sporen niet belvormig, maar rond-, ei-, peervormig of verlengd, wandlagen niet of alleen deels gescheiden..2
- 2a Sporen eivormig tot verlengd, deels scheiding van de wandlagen bij inslag op een substraat (binnen- en buitenlaag niet gescheiden aan een kroontje die de papil omringd), uninucleaat met grote vlekken van kleurverschil .....*Erynia*
- 2b Sporen rond tot peervormig, wanden niet gescheiden bij inslag op het substraat, multinucleaat.....3
- 3a Sporen rond met kegelvormige papillen, bevatten kleine kernen, niet kleurend met aceto-orcein met een prominente centrale nucleolus en geen duidelijk kleurverschil .....*Conidiobolus*
- 3b Sporen niet rond, bevatten grote kernen.....4
- 4a Sporen peer- tot eivormig, met conische papillen, bevatten kernen met grote vlekken van kleurverschil en geen duidelijke centrale nucleolus, kleurend met aceto-orcein.....*Entomophaga*
- 4b Sporen (primair) peervormig, afgerond, met afgeknotte papillen, meestal vier kernen bevattend die niet kleuren met aceto-orcein; secundaire sporen hoofdzakelijk capillisporen met gekromde capillisporen.....*Neozygites*

Ascomyceten

- 1a Ascosporen eencellig, achterblijvend in duidelijke sporenballen; meestal geassocieerd met bijen(larven) .....*Ascospaera*
- 1 Ascosporen gesepteerd, niet achterblijvend in duidelijke sporenballen.....2
- 2a Ascosporen multiseptaat met zowel dwars- als lengtesepten; asci rond.....*Myriangium*
- 2b Ascosporen multiseptaat met alleen dwarssepten, vaak uiteenvallend in deelsporen; asci cilindrisch tot clavaat.....3
- 3a Ascosporen ellipsoïde tot fusiform, 2-3 septen.....*Nectria*
- 3b Ascosporen lang, clavaat tot cilindrisch, multiseptaat.....4
- 4a Asci clavaat tot cilindrisch, met duidelijke dubbele wand.....*Podonectria*
- 4b Asci lang, draadvormig, zonder dubbele wand, maar met duidelijke apicale verdikking.....5
- 5a Stroma prominent, rechtop, meestal clavaat met duidelijk vruchtbaar topdeel en vruchtbare steel *Cordyceps*
- 5b Stroma afwezig of niet duidelijk en rechtop, maar oppervlakkig.....6
- 6a Ascosporen spoelvormig, tot 30 μm lang, 6-9 septen, niet uiteenvallend in deelsporen.....*Calonectria*⁽¹⁾
- 6b Ascosporen draadvormig, meestal ongeveer even lang als de ascus, vaak uiteenvallend in deelsporen.....7
- 7a Ascomata niet in stromata, maar oppervlakkig ingebed in los gearrangeerd mycelium, op diverse geleedpotigen.....*Torrubiella*
- 7b Ascomata in oppervlakkige stromata, meestal plaatachtig of kussenvormig, op schaalinsecten of witte vliegen.....*Hypocrella*

Deuteromyceten

1a	Conidiosporen geproduceerd door fialiden in ketens of in slijmige hoofdjes.....	2
1b	Conidiosporen geproduceerd door sympodiale conidiogene cellen, vaak duidelijke littekens of tandachtige uitsteeksel stonend.....	19
2a	Conidiosporen in droge, vaak lange ketens.....	3
2b	Conidiosporen niet in reeksen maar in slijmige hoofdjes.....	9
3a	Fialiden eenvoudig, bestaande uit tandachtige uitvloeisels van de vruchtbare hyfe.....	<i>Pleurodesmospora</i>
3b	Fialiden opvallend, meestal priem- of flaconvormig en op duidelijke conidioforen.....	4
4a	Conidioforen bestaande uit een onvertakte steel eindigend in een blaas die conidiogene cellen en/of metulae draagt.....	5
4b	Conidioforen zonder een blaas.....	6
5a	Conidioforen meestal verenigd in duidelijke synnemata, op spinnen.....	<i>Gibellula</i>
5b	Conidioforen enkelvoudig voortkomend uit gastheer, meestal niet op spinnen.....	<i>Aspergillus</i> ⁽²⁾
6a	Fialiden gerangschikt langs synnemata als in een hymenium.....	<i>Akanthomyces</i>
6b	Fialiden anders gerangschikt.....	7
7a	Conidioforen dicht samengepakt in sporodochiën of enkelvoudig; conidiosporen in pilaren op stromata.....	<i>Metarhizium</i>
7b	Conidioforen losjes gerangschikt in synnemata of enkelvoudig, meestal in kransen, conidiosporen in lange afwijkende reeksen.....	8
8a	Fialiden met zeer korte hals; conidioforen dragen compacte spiralen of vertakkingen en fialiden.....	<i>Nomuraea</i>
8b	Fialiden met duidelijke hals; conidioforen met onregelmatige of in kransen vertakte onderdelen.....	<i>Paecilomyces</i>
9a	Conidioforen gerangschikt in pycnidiën op schaalinsecten of witte vliegen, conidiosporen gewoonlijk spoelvormig.....	<i>Aschersonia</i>
9b	Conidioforen niet gerangschikt in pycnidiën.....	10
10a	Conidiosporen één septe of meer, gewoonlijk gebogen en banaanvormig met duidelijke voetcel.....	<i>Fusarium</i>
10b	Conidiosporen niet gesepteerd, of niet gebogen en banaanvormig.....	11
11a	Synnemata aanwezig met duidelijk vruchtbaar slijmig hoofdje en steel.....	12
11b	Synnemata afwezig of zonder duidelijk hoofdje.....	14
12a	Fialiden cilindrisch, in een dichte laag alleen de top van de synnema bedekkend, conidiosporen meestal langer dan 5 µm.....	<i>Stilbella</i> ⁽³⁾
12b	Fialiden anders van vorm, niet alleen de top van de synnemata bedekkend, conidiosporen meestal minder.... dan 5 µm.....	13
13a	Fialiden alleenstaand of samengepakt in hymeniumachtige laag langs synnemata, met een gezwollen deel aan de basis abrupt versmallend tot een of meer lange dunne halzen; conidiosporen enkelvoudig of weinige en kenmerkend bedekt met een slijmschede.....	<i>Hirsutella</i>
13b	Fialiden meestal in spiralen, vaak in ketens, min of meer priemvormig; synnemata helder gekleurd, dragen slijmige conidiale massa aan de top; conidiosporen niet duidelijk bedekt met slijm.....	<i>Polycephalomyces</i>
14a	Fialiden herkenbaar priemvormig.....	15
14b	Fialiden niet priemvormig, maar flaconvormig, of met opgeblazen basis en duidelijke hals.....	17
15a	Fialiden vormen één of alleen enkele conidiosporen meestal bedekt met duidelijke slijmlaag.....	<i>Hirsutella</i>
15b	Fialiden vormen veel conidiosporen in hoofdjes.....	16
16a	Fialiden alleenstaand, niet op kransen van conidioforen.....	<i>Acremonium</i>
16b	Fialiden in kransen, voortgebracht op spiraalsgewijs vertakte conidioforen.....	<i>Verticillium</i>
17a	Fialiden met een opgeblazen basis en een smalle hals afgebogen van de hoofdas.....	<i>Totypocladium</i>
17b	Fialiden flaconvormig met één of meer rechte halzen.....	18
18a	Fialiden met één hals, conidiosporen clavaat; op muskieten en verwante Diptera.....	<i>Culicinomyces</i>
18b	Fialiden flaconvormig met meer dan één hals, conidiosporen met diverse vormen.....	<i>Paraisaria</i>
19a	Conidiogene cellen vaak cilindrisch met samengepakte littekens of tanden, in dichte hymeniumachtige laag langs duidelijke synnemata.....	<i>Hymenostilbe</i>
19b	Conidiogene cellen niet in dicht hymenium.....	20
20a	Conidioforen met steel eindigend in een blaas die metulae en conidiogene cellen draagt.....	<i>Pseudogibellula</i>
20b	Conidioforen zonder steel en gezwollen blaas.....	21
21a	Conidioforen sporodochiën vormend en conidiosporen producerend met enkele multiseptate armen.....	<i>Tetracrium</i>
21b	Conidioforen niet in sporodochiën, conidiosporen eencellig.....	22
22a	Conidiosporen lang, roedevormig, voornamelijk voortgebracht op wrattige conidiogene cellen, verbonden met <i>Torrubiella</i> en <i>Gibellula</i> op spinnen.....	<i>Granulomanus</i>
22b	Conidiosporen anders van vorm, conidiogene cellen glad.....	23
23a	Conidiogene cellen verlengd en slank met onopvallende, eind- of zijdelingse wratten.....	<i>Sporothrix</i>

- 23b Conidiogene cellen flaconvormig, met een gezwollen deel aan de basis eindigend in een zigzag spil .....
.....*Beauveria*

Opmerking van de auteurs bij desbetreffend genus:(1) gebrekkig bekend of taxonomisch onduidelijk genus.(2) verreweg de meeste soorten uit dit genus zijn saprofiet.(3) de entomogene soorten ondergebracht in *Stilbella* moeten overgeplaatst worden naar een nieuw genus.

Glossarium

Capilliconidiosporen = een passief verspreide secundaire conidiospore.

Capillisoroforen = een lange slanke capilliconidiosporen producerende of ondersteunende structuur, een conidiofoore.

Conidiogene cellen = cellen (bv. fialiden) die één conidiospore of meerdere conidiosporen produceren.

Conidioforen = hyfen die één conidiospore of meerdere conidiosporen draagt.

Conidiosporen = ongeslachtelijke sporen.

Deuteromyceten (syn.: Fungi Imperfecti) = een klasse der schimmels waarbij geen geslachtelijke versmelting bekend is, voortplanting verloopt vegetatief door hyfendeling of celspruiten.

Entomopathogenisch = ziekteverwekkende schimmels bij insecten.

Entomophtorales = orde der Jukzwammen (Zygomyceten), deels saprofiet, hoofdzakelijk op mest, deels endoparasitair in planten en dieren.

Fialiden = cellen (vaak flesvormig) die conidiosporen produceren door deze bovenaan de cel door één of meer (bij polyfialiden) openingen af te scheiden in reeksen of als slijmige hoofdjes. De fialide is meestal de eindcel van een conidiofoor.

Hyfomyceten = alleen uit hyfen bestaande schimmels (vaak ongeslachtelijk stadium van Ascomyceten).

Metulae (term niet langer in gebruik) = een conidioforetak die fialiden bezit, bv. bij *Penicillium* en *Aspergillus*.

Nucleolus = kernlichaam in celkern.

Pycnidien = een rond of flaconachtig vruchtlichaam, opening met of zonder opstaande kruin.

Sporodochien = smal begrensde ophoping van conidioforen (palissadeachtig statief van dragers).

Stroma = een laag, ondergrond, massa of geraamte van steriele cellen of hecht vervlochten hyfen, die talrijke kleine vruchtlichamen draagt (bv. peritheciën bij Ascomyceten).

Sympodiaal (bij conidiogene cellen) = gekenmerkt door voortzettende groei, nadat de hoofdas een eindspore heeft geproduceerd, door de ontwikkeling van een serie toppen, elk zijn oorsprong onder of aan een zijde van de vorige top.

Synnemata = een opgerichte, vertakte of eenvoudige (onvertakt) ophoping van hyfen; losjes gebundeld tot compact, taai of broos gevormd, draagt conidiogene cellen en conidiosporen (Hyfomyceten; bv. *Hirsutella*).

Literatuur

Samson R.A., Evans H.C. & Latgé J.-P. (1988) – Atlas of Entomopathogenic Fungi. Berlin: Springer-Verlag.

Vliegendoder (*Cordyceps forquignonii*)

Vondsten in Zuid-Limburg:

Ron Bronckers, 19.11.2001. Bergseheide (Ingendaël), Valkenburg.

Margriet Frijns, 07.08.2005. Plattebossen, Nyswiller. Coll. in herb. in E9

Foto: Ron Bronckers

De lezer die meer informatie wenst kan contact opnemen met R. Bronckers, Weth. Meertensstraat 14, 6325 DB Vilt. of E-mail: R.J.C.Bronckers@HSZuyd.nl

Het Bunderbosch altijd wel goed voor iets leuks!

Jo Bollen

Tijdens een van mijn omzwervingen in het bos, dit tijdens een van de korte periodes dat het even wat vochtig was want 2005 was in dat opzicht tamelijk rampzalig, vond ik onder een populier een leuk groepje oranjebruine bekerzwammetjes. Natuurlijk ging de vondst richting thuis. De microscoop liet kenmerken zien die mij nu niet direct bekend voorkwamen. Wat neuzend in Breitenbach bleek *Sphaerosporella brunnea* echter de meest voor de hand liggende soort. Microscopisch klopte het uitstekend, maar de macrokleuren waren niet geheel in overeenstemming met wat de literatuur ons voorhield. Op de eerstvolgende practicumavond werd de vondst van alle kanten besnuffeld en uiteindelijk ter verificatie door Piet Kelderman mee genomen daar terplekke de juiste literatuur ontbrak. Later kon Piet mij mededelen dat het inderdaad om genoemde soort ging. Hieronder een korte kennismaking met de vondst.

Sphaerosporella brunnea (Albertins & Schweinitz ex Fries)
Svrcek & Kubicka 1901.
Nederlandse naam: Bruin ballonbekertje.

Vruchtlichamen 3-8 mm in doorsnede, meest dicht gegroepeerd, schotelvormig met jong naar binnen gerolde rand, ongesteeld, excipulum bruin, dicht behaard met aanliggend ongekleurde haartjes, randzone donkerder gestreept door aanliggende en gebundelde donkerbruine haartjes (net als bij een houtskoolbekertje (*Anthracoia*), hymenium vers oranjebruin tot ouder licht vleeskleurig bruin.

Sporen 13-15(16) μm (a) kleurloos, rond of daar weinig van afwijkend, glad, relatief dikwandig, onrijp met talrijke oliedruppels, rijp met een grote druppel soms vergezeld van enkele kleine. Asci (b) 180-260 x (16)18-20 μm , niet blauw met Melzers reagens, cilindrisch tot ietwat clavaat, eenrijig. Parafysen (c) draadvormig, vaak vertakt en gesepteerd, 2-3 μm in diam., top knotsvormig verdikt en meest verbogen, 4,5-6,5(8) μm . Excipulumharen (d) cilindrisch en gesepteerd, top stomp afgerond, relatief dikwandig, hyalien, 120-210 x 8-10,5 μm . Randharen (e) onregelmatig priemvormig, vaak gekronkeld en gesepteerd, relatief dikwandig, lichtbruin, 60-130 x 6-10 μm .

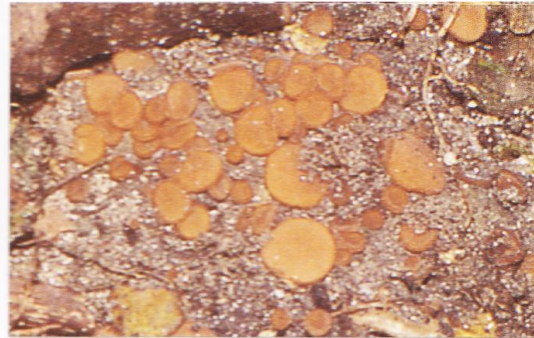

Foto: Jo Bollen

Vindplaatsgegevens en verspreiding

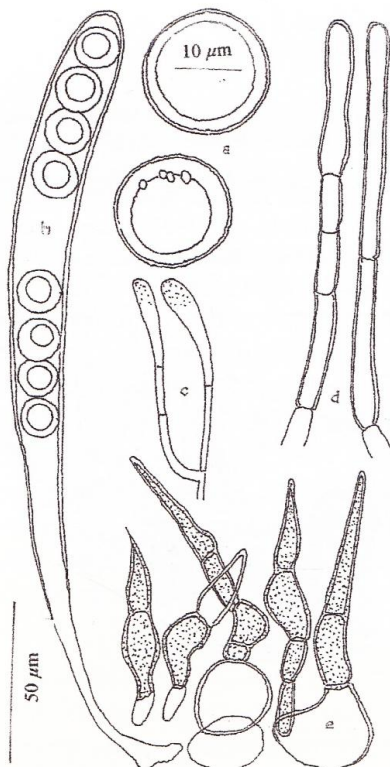
De vondst werd gedaan in het Bunderbosch (03-09-2005) onder een populier (*Populus canadensis*) op een relatief vochtige humusrijke plaats, schijnbaar niet op een oude brandplek, hoewel enkele toefjes van het mos *Funaria hygrometrica* tussen de vruchtlichaampjes anders doen vermoeden. De literatuur vermeldt dat de soort voorkomt op brandplekken in zowel loof- als naaldbos. De dikke "bul" (Arnold *et al.*, 1995) meldt dat *Sphaerosporella brunnea* ectendomycorrhiza vormer is. Deze vondst is niet de eerste vermelding voor Limburg, Paul Jennen deed een vondst in de Rolle, Limbrichterbos (1996). De soort is echter zeldzaam en niet alleen in Nederland.

De kleur van het hymenium is volgens de literatuur erg variabel; roodachtig bruin, kastanjebruin, bleekbruin en vleeskleurig bruin, dadel- tot hazelnootbruin. Nergens wordt echter melding gemaakt van oranjebruin! Verwisseling blijkt mogelijk te zijn met *S. himmulea* maar deze komt niet op brandplekken voor en de kleuren zijn anders, namelijk excipulum enigszins purperbruin; hymenium duidelijk roodbruin (Maas-Geesteranus 1969). Het is echter niet uitgesloten dat het gaat om dezelfde soort gezien de minimale morfologische verschillen.

Dank aan Piet Kelderman voor het op de rails zetten van bovenstaande.

Literatuur

- Arnolds *et al.*, 1995. Overzicht Paddestoelen in Nederland.
Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1981. Pilze der Schweiz. Ascomyceten. P. 98.
Dennis, R. 1978. British Ascomycetes, p. 43, pl. IX, I.
Ellis, M. & J. Ellis, 1988. Microfungi on Miscellaneous Substrates, p. 56, fig. 160.
Jennen, P. 1996. Interessante ascomyceten van de "Rolle". PSL-Nieuws jaargang 3, nr 1.
Maas-Geesteranus, R. 1969. Wetensch. Med. Pezizales deel II, p. 42, fig. 80-82.
Moser, M. 1963. Kleine Kryptogamenflora B Ila, Ascomyceten.

Gloeophyllum separium "Seppi, dra di um"

Henk Henczyk

Een van de grootste verteerders van dood naaldhout is ongetwijfeld de Geelbruine plaatjeshoutzwam (*Gloeophyllum separium*).

Gloeophyllum separium (Wulf.:Fr.) Karst.

Syn. *Lenzites sepiaria* (Wulf.ex Fr.) Fr.

Vruchtlichaam: meestal verschijnend tussen schors en scheuren of aan andere wondplekken, langgerekte, kleine, oranjebruine woekeringen uit het dode hout. Die ontwikkelen zich tot kleine, bruine consoles van zo'n 2 tot 8 cm. doorsnee, min of meer van het hout afstaand.

De bruine gezoneerde bovenkant is viltig en heeft een lichte okergele groeirand.

Lamellen: deze zijn langgerekte, doolhofachtig en hebben een gele tot okerbruine kleur.

Vlees: leer-, kurkachtig, vezelig, tabak- tot roodbruin, zonder een opvallende geur of smaak.

Substraat: dood naaldhout, onbewerkt en bewerkt, bij voorkeur sparrenhout, maar ook dennenhout en soms ook loofhout.

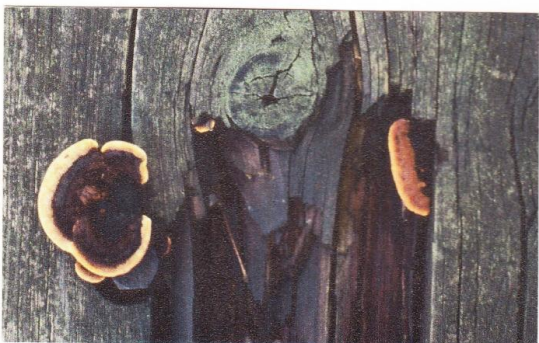

Foto: Henk Henczyk

Voor het eerst maakte ik kennis met deze zwam op een brug over de Geleenbeek bij Schinnen. Op de leuning bevonden zich een aantal vruchtlichamen van deze zwam en toentertijd wist ik nog niet dat het betreden van de brug een riskante onderneming kon zijn.

Hoewel de zwammen zich boven op de leuning bevonden, was het mycelium waarschijnlijk ook al bezig om de loopplanken te consumeren; immers als de vruchtlichamen verschijnen is het hout meestal van binnenuit reeds verregaand aangetast. De hyfen breken de cellulose van het hout af, wordt brokkelig, krimpt sterk, gaat scheuren en brokkelt in stukjes af.

Tenslotte kan men het vermoldde hout tussen de vingers tot een bruin poeder fijn wrijven.

Dit verschijnsel noemt men bruinrot.

In eerste instantie blijft de rot onbemerkt omdat de buitenste droge zones van het hout pas laat worden aangetast; bij belasting kan het plotseling in elkaar zakken.

Verder is de zwam heliofiel, d.w.z. resistent tegen hitte en droogte, je vindt hem dan ook vaak op zonbeschenen kapvlaktes.

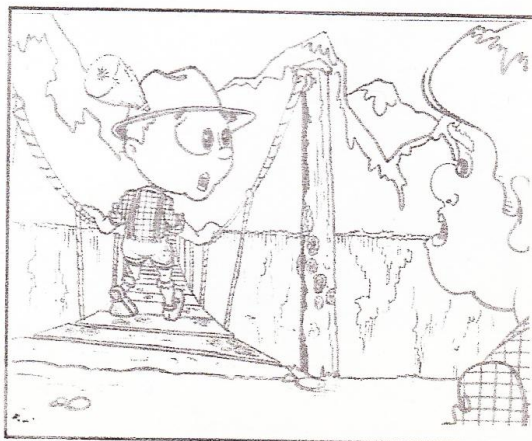
Tenslotte: hij is in zekere mate bestand tegen houtbeschermingsmiddelen. Hij lust net zo goed bewerkt hout van hekwerken, kozijnen, banken, speeltoestellen, parket en zoals vermeld bruggen.

In Bayern heeft de gevreesde zwam een bijnaam: als referentie aan de soortnaam *separium* heet hij daar: "Seppi, dra di um" (in beschaafd Duits: "Seppi, dreh dich um"). Blijkbaar is de kleine Sepp de brug opgelopen, toen deze plotseling begon te kraken. Hem werd toegeroepen zich om te draaien en voorzichtig terug te lopen. Die arme Seppi, zou ie 't redden?

Met dank aan Piet Kelderman voor het doornemen van de tekst en Rob Delahaye www.robbedoes.nl voor het maken van de cartoon.

Literatuur.

Jahn, H. 1990. Pilze an Bäumen, Patzer Verlag-Berlin.
Krieglsteiner, G. 2000. Die Großpilze Baden-Württembergs, Band 1, Ulmer Verlag, Stuttgart.
Paetzold, W. & Laux, H. 2004. 1 Mal 1 des Pilze sammeln, Franckh-Kosmos Verlag-Stuttgart.

"Seppi, dra di um!"

Het Poederkopje (*Roesleria subterranea*) en haar dubbelganger.

Piet Kelderman

Het is alweer een paar jaartjes geleden (16.10.1999) dat tijdens een excursie in het IJzerenbosch nabij Susteren (Zuid-Limburg) een merkwaardige vondst werd gedaan. Op een dood stammetje van mogelijk een wilgensoort (*Salix*) brak vanuit de wortelstok, dit over een lengte van vele decimeters, een op een Myxomyceet gelijkend zwammetje door de schors. Daar de vruchtlichaampjes eigenlijk niet echt op een myxomyceet leken en ook de groeiwijze wat vreemd was, werd de vondst toch meegenomen door Hans Oversteegen die zich vrijwel uitsluitend bezig houdt met slijmzwammen. Enige tijd later berichtte hij mij dat hij de vondst had doorgestuurd naar Huub van der Aa ter determinatie, daar het eerste microscopisch-onderzoek zeker niet wees in de richting van een slijmzwam. Van der Aa deelde Hans schriftelijk mee dat het een Ascomyceet bleek te zijn en het hierboven vermeld Poederkopje betrof. Ik werd weer aan deze vondst herinnerd door enkele artikeltjes in *Mycologist* (1994) en *Field Mycology* (2005) waarin *Phleogena faginea* werd voorgesteld. Deze laat een opvallende gelijkenis zien met *Roesleria subterranea*, maar *Phleogena faginea* is geen asco- maar een Heterobasidiomyceet! Natuurlijk wel een reden om beide eens aan u voor te stellen, zeker daar deze geen alledaagse verschijningen zijn.

Hans Oversteegen werd om materiaal gevraagd verzameld te Susteren, eventueel nodig voor een vergelijk. Dit bevond zich echter al in het herbarium van het CBS (Centraal Bureau voor Schimmelcultures). Kreeg wel materiaal toegesonden van een vondst gedaan in het Kleinbroek te Best (N.Br. 1999). Het mag een toeval heten maar tot mijn grote verrassing was dat niet *Roesleria subterranea* maar *Phleogena faginea*! Natuurlijk voor een vergelijk meer dan welkom.

Roesleria subterranea (Weinm.) Redhead 1984.

Basionym: *Pilacre subterranea* Weinmann, 1832.

Syn.: *Pilacre friesii* Weinmann, 1832. Non *Pilacre friesii* Weinmann, 1834. *Onygena friesii* (Weinm.) Weinm., 1834. *Vibrissia flavipes* Rabenhorst, 1852. *Sphinctrina coremioides* Berkely & Broome, 1872. *Roesleria hypogaea* Thümen & Passerini, 1877. *Vibrissia hypogaea* (Thüm. & Pass.) Richon, 1881. *Roesleria pilacriformis*, Hennings, 1895. *Coniocybe pilacriformis*, (Hennings) Boudier, 1907.

Misappl: *Roesleria pallida* (Fr.) Sacc., 1881. *Coniocybe nivea* (Hoffm.) Rehm.

(Beschrijving deels naar Dennis (1978) en Redhead (1984))

Vruchtlichaampje in groepjes maar solitair groeiend op schors of deze doorbrekend, met

een slanke licht grijze- tot gelige steel (1-8 mm lang), glad. Kopjes onrijp klein, zelden breder dan 1mm, breekt bij rijpheid bolvormig open en is dan bepoederd door de vrijkomende sporenmassa, op den duur zelfs ietwat op zeer fijne haartjes gelijkende, uitstekende, hyfen-einden die parallel lopend in de steel, (3-4 μm in diam.), in het kopvormige deel straalsgewijs (waaivormig) uitwaaieren.

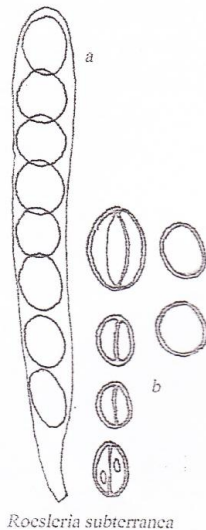
Asci (a): tot 55 x 10 μm , cilindrisch, 8-sporig, snel uiteenvallend en verdwijnend. Sporen (b): 5-6 x 4-5 μm , breed afgeplat elliptisch, kleurloos tot licht olijkleurig of groenig-grijs, glad, tweecellig daardoor sommige sporen met een septum. (hoewel dit laatste alleen zichtbaar is als de sporen toevallig op hun hoge kant liggen) De slanke hymeniale hyfen welke ook parafysen dragen vormen geen compact hymenium en zijn uiteindelijk amper terug te vinden.

Foto Piet de Vree

Roesleria subterranea staat in de standaardlijst nog vermeld onder de foutieve soortnaam *pallida*. Deze naam gekoppeld aan de geslachtsnaam *Coniocybe* is gebruikt door Saccardo, wat echter een schimmel is die in symbiose leeft met een alg en niets te doen heeft met ons Poederkopje (Redhead 1984). Het is een onvervalste Ascomyceet en tevens wortelparasiet, heeft een voornamelijk ondergrondse levenswijze, zelden zijn, volgens de literatuur, vruchtlichaampjes boven het maaiveld te vinden, waardoor het vinden ervan vaak op toeval berust. Staat dan ook als zeldzaam te boek. Is volgens dezelfde literatuur bekend van wijnrankwortels en op wortels van *Pyrus*, *Populus*, *Acer*, *Aeculus*, *Castanea*, *Rosea*, etc. Is vooral te vinden in de periode oktober tot maart.

naar Redhead

Roesleria subterranea

***Phleogena faginea* (Fr.: Fr.) Link. 1833.**

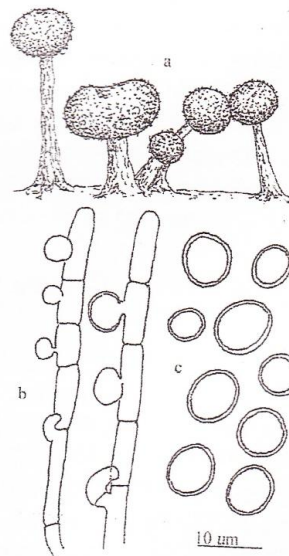
Syn.: *Pilacre faginea* (Fr.) Berk. & Broome, 1850. *Pilacre petersii* Berk. & Curtis, apud Berk. & Broome, 1859.

Vruchtlichaampjes (a) solitair tot gegroepeerd groeiend, geheel 2- 10 mm hoog. Steel 0,2- 0,35 mm dik, fijn vezelig, grijsachtig. Kopvormige deeltjes haast rond tot onregelmatig gevormd, 1- 4 mm in diameter, grijs tot bruin, oppervlak als bepoederd, bij rijpheid apicaal een kleine opening vormend. Geur, vooral droog, opvallend naar Fenegriek (*Trigonella foenum-graecum*) of naar maggi.

Basidien (b) 20-30 x 3- 4,5 μ m, cilindrisch meest 4-maal gesepteerd (van het type *Auricularia*), zonder sterigmata. Sporen (c) 5,5- 8,5(9) x 5-7,5(8) μ m, haast rond, dikwandig, glad, kaneel tot roestbruin. Hyfen: 2-4 μ m in doorsnede, meest dikwandig, hyalien tot bruin, met talrijke meest grote gespen.

Phleogena faginea behoort tot de Heterobasidiomycetes, door het auricularioïde karakter van de basidia. Voor kort nog onbekend in Nederland. Vooral voorkomend op *Fagus*, maar er zijn ook meldingen van het voorkomen op *Acer*, *Alnus*, *Betula*, *Carpinus*, *Corylus*, *Fraxinus*, *Ulmus*, *Salix*, *Cretaegus*, *Malus*, *Picea*, *Tilia* en *Quercus*.

Dank aan Hans Oversteegen voor het ter beschikking stellen van het materiaal van *Phleogena faginea* en Ron Bronckers voor het opduiken van literatuur.

Literatuur

- Redhead, S.A. *Roesleria* gen. Nov. (Calicialea, Caliciaceae), an ally of *Roesleria* and *Coniocybe*. *Can. J. of Bot.* 62: 2514-2519, 1984.
- Dennis, R.W.G. *British Ascomycetes*, J. Cramer Verlag, 1978.
- Ellis, M. B. & J. P. Ellis. *Microfungi on Land plants*, 1985.
- Mycologist*, Profile of Fungi, p. 107. Volume 8, Part 3, August 1994.
- Field Mycologie*, Volume 6(2), p. 44. April 2005.

Kort verslag Eifel-excursies 2005.

Henk De Vries

Kopp

Vrijdag 23 sept. In Kopp waren we in 2004 ook al en dat heeft toen heel wat moois aan paddestoelen opgeleverd en burrelende edelherten. We gingen vrijwel onmiddellijk op stap, want de bossen liggen dichtbij, slechts gescheiden door een tussenliggend dal achter het huis. Vorig jaar was de oogst op deze eerste tocht buiten verwachting met tamelijk spectaculaire vondsten, nu viel het tegen, de droogte van de afgelopen weken was hier debet aan. De wandeling op zich was schitterend en leverde toch nog 'n redelijk aantal soorten op, waaronder het Bruinvoetmosklokje (*Galerina badipes*), Vleeskleurig vilthoedje (*Ripartites albidoincarnatus*) en zeker bijzonder was *Tephrocye murina*.

Na afloop in een plaatselijk bosrestaurant, op het terras "Kaffee mit kuchen" en na een gemeen klimmetje door het bos weer naar huis. Onder het genot van diverse "drankjes" verder die avond gedetermineerd, wat begeleid werd door het geburrel van mannelijke edelherten die natuurlijk achter de "wijven" aanzaten.

Zaterdag 24 sept. Al vroeg werden achter ons huis herten in het dal gezien. Het wachten was op Martin en Irmgard die pas vandaag arriveerden. Na aankomst vertrokken we naar een bosrijk dal met een beekje waar we, gezien de droogte, meer paddestoelen hopen te vinden. De voornaamste en leuke vondsten waren de Gladhoed-vezelkop (*Inocybe leiocephala*), de Vissige melkzwam (*Lactarius volemus*) en natuurlijk de Porfierboleet (*Porphyrellus pseudoscaber*). Voor de vogelliefhebbers viel er ook wat te genieten: Raaf, Rode wouw en Goudvink waren hier de meest bijzondere. Na afloop weer het eerder genoemde terras opgezocht, het nodige genuttigd en lekker gerelaxed. Na het diner de eerste Russula-vondsten gedetermineerd. Kwantitatief was het deze dag zeker niet te best, maar wat wil je.

Zondag 25 sept. In tegenstelling met de vorige dag was de buit redelijk. Om te beginnen werd geogst in een lekker vochtig gedeelte met o.a. de volgende soorten: de Franjevezelkop (*Inocybe appendiculata*), zeer talrijk de Blozende dennevezelkop (*Inocybe whitei*) en een lang niet door ons waargenomen Wortelende grauwwop (*Tephrocye rancida*) gezellig tussen de Kruidige melkzwammen (*Lactarius camphoratus*). Verder de "Schaafporling" (*Albatrellus ovinus*) en zeer bijzonder het Gewone kopergroenbekerzwammetje (*Chlorociboria aeruginascens*). Rond het middaguur werden we getraceerd op een regenbuitje. Al lekker picknickend moest de paraplu even op, een koddig gezicht die "hoopjes mens" zittend op boomstronken bedekt met een regenscherm. De verdere dag was het prachtig. Vanavond, helaas alweer de laatste, kwamen we toch nog aan ruim 100 soorten.

Maandag 26 sept. Inpakken en afscheid van de gastheer en gastvrouw, daarna de laatste boswandeling nabij Kopp. De volgende leuke soorten haalden nog de lijst, een witte variatie van de Groene knolamaniet (*Amanita phalloides* var. *alba*) en nogmaals de Gewone kopergroenbekerzwam. Rond het middaguur reden we naar Gerolstein, Kaffee und kuchen, omdat Martin Silberstand van de weeromstuit zijn zorgvuldig gemaakte boterhammen helemaal onder alle bagage had liggen en zodoende in het bos, tijdens de lunchpauze op een houtje moest bijten samen met Irmgardschen. Oorzaak Gerard Theuns moest eerder weg en dien ten gevolge moest hij er een persoon met bagage bij nemen, met als gevolg dat de betreffende boterhammen heel goed verstoppt zaten, kunt u het nog volgen? Bijzonderheid; Nico betrapte vannormen in het bos twee hinds en Henk Henczyk zag tijdens zijn trimronde een prachtig mannelijk edelhert in bronstkleidij. Kortom, we hebben vier prachtige, gezellige en leerzame dagen gehad. En bovendien, ondanks de droogte, toch nog een aardige oogst gehad. Alleen hadden we gehoopt op wat meer gordijnzwammen, die lieten het vrijwel geheel afweten.

Pantenburg

Vrijdag 14 okt. was een prachtige windstille en zonnige dag en de weersvooruitzichten waren gunstig. In Neroth, een pittoresk dorpje waar we doorkwamen richting Pantenburg, wist Martin een "conditorei" waar we tegen de middag van een perfect "ontbijt" genoten. De gastvrouw/heer te Pantenburg kon ons niet ontvangen omdat hun vee ontsnapt was. We hebben toen een oriënterend tochtje gemaakt in onze hemdsmouwen, de temperatuur nodigde hier wel toe uit (± 20 gr.). We vonden een redelijke oogst van veel klein spul.

Op de terugweg kwamen we onder beuk nog de Geschubde boleet tegen, altijd weer een bezienswaardigheid. Altijd leuk natuurlijk de Prachtmycena (*Mycena crocata*) en zeker het Glad mosoortje (*Rimbachia arachnoidea*). Na afloop genoten wij nog van een wijntje of iets anders, dit na kennismaking met onze gastvrouw. In de Heidsmühle nabij Manderscheid werd uitstekend gedineerd. Voor de liefhebbers bestond verder de gelegenheid te genieten van een adembenemende sterrenhemel.

Zaterdag 15 okt. Het was na het ontbijt even wachten op Marrion, zij kwam een dagje over. Het Dombachtal stond op het programma. Na wat omwegen naar een "zekere" parkeerplaats onder in het dal, pakte wat verkeerd uit. Kuilen, bulten en gaten was voor een "normale" auto een ramp, we moesten op een gegeven moment meer dan drie-honderd meter in de "achtterruit" terug en dat op een smal bospad met aan een zijde een diepe afgrond. Resultaat enige stinkende en rokende koppelingsplaten. Het kloofdal, het riviertje bergaf volgend, was droog en er stond vrijwel niets. Rond het middaguur waren we aan het einde van dit overigens schitterend dal maar we moesten natuurlijk ook weer omhoog en dat hebben we geweten! Menigee moest diep zijn reserves aanspreken op het 20% steile en met dikke stenen bezaaide pad. De rustpauzes waren talrijk, zeker voor Piet, maar ook de anderen profiteerden hier van. Maar eenmaal boven werden we getraceerd op een weergalooz uitzicht over de beboste "bijna bergen" en dito dalen. Toch werden er zoals steeds nog leuke dingen gevonden, o.a. het niet algemene Tuinbreeksteeltje (*Conocybe magnicapitata*), veel dit weekend de Franjetandjeszwam (*Hyphodontia barba-jovis*).

Zondag 16 okt. Gekezen was vandaag voor het Laufbachtal. Het weer was mooi maar er stond een gemene en koude oostenwind, dus jassen aan. Het eerste deel was een mooi beukenbos. De eerste indruk was niet hoopgevend, droog! Tot onze verrassing leverde dit deel van het dal toch leuke dingen op. Er stonden zowaar nog Russula's en ander mooie dingen. De klappers hier de Droge slijmkop (*Hygrocybe penarius*) en de Bleke melkzwam (*Lactarius pallidus*). Lager in het dal was er sprake van meer gemengd bos, hier stond tamelijk veel "gewoon spul". Nadien gingen we naar het dal van de Kleine Kyll even buiten Manderscheid. Een prachtig excursiegebied, alleen had het wat vochtiger moeten zijn. Hier zowaar een leuke gordijnzwam, de Fraaisteelgordijnzwam (*Cortinari pulchripes*) en tot besluit een wel zeer fraaie groep van de Kortstelige veldridderzwam (*Melanoleuca brevipes*) met uitzonderlijk grote vruchtlichamen, deze laatste vlak bij een terras waar de nodige drankjes genuttigd werden. Deze dag had Martin als notulist in ieder geval weer wat werk gehad.

Maandag 17 okt. Vandaag moesten we weer naar huis. Afsproken was dat we op de terugweg nog een terrein zouden bezoeken. Gekezen werd voor het Schafbachtal te Meisburg. Maar eerst afscheid genomen. Het was koud en op de auto's lag zowaar een laagje ijs. Op weg naar Meisburg was het genieten geblazen, landschappelijk is het hier zeer fraai. We moesten nog stoppen voor een plots overstekende vos.

Het betreffende terrein was al in het voorjaar door enkele leden verkend. Bij normale omstandigheden is dit een schitterend excursiegebied maar dit was nu niet het geval gezien de droge omstandigheden. We werden toch nog aangenaam verrast. In met verband kapwerkzaamheden en de daaraan verbonden versnippering van naaldhoutresten lagen er her en der grote hopen snippers. En merkwaardig, op iedere hoop een andere soort en dit massaal. Meest gewone soorten zoals de Dennevlamhoed (*Gymnopilus sapineus*), de Naaldhouthertezwam (*Pluteus pouzarianus*), heel fraai honderden vruchtlichamen van de Levertraanzwam (*Macrocystidia cucumis*), een grote groep Sneeuw witte mycena's (*Hemimycena lactea* v. *lactea*) en zeldzaam de Riddergrauwop (*Tephrocye putida*), dit alles leverde natuurlijk leuke plaatjes op. Tot besluit werd dit weekend afgesloten met koffie en koek, dit in een hier aan de rand van het bos gelegen restaurant. Dit was het weer voor dit jaar, het roept altijd een gevoel van droefgeestigheid op. Terug blikkend was het een geweldige weekend, waarin vriendschap, hobby, natuur en niet te vergeten de culinaire genoegens hand in hand gingen. Veel dank gaat uit naar Martin voor de gemaakte notities tijdens de excursies en het samenstellen van de uiteindelijke totaalijst, zo blijft het nagenieten nog lang hangen!

Het wel en wee van paddestoelenvondsten 2005

Piet Kelderman

Het vroege voorjaar, ja zelfs de winterperiode begon zo goed. Maar vanaf maart was het hommeles! De droogte duurde tot eind juni. In juli leek herstel in zicht wat de neerslag betreft, maar het wilde niet opgang komen. Dit gebeurde pas in een korte periode eind augustus begin september. Wat er toen volgde is een ieder bekend, droog en nog eens droog. Het was wachten tot eind oktober vooraleer er weer wat normaal te vinden was. Het is te hopen dat er een eind komt aan de jaren van misoogsten. Het vorige jaar al vermeld, vaak goed voor soorten die men onder normale omstandigheden amper of niet tegenkomt. Dat het verslag toch nog zolang is geworden danken we aan de inzet van de leden, aan hen heeft het in ieder geval niet gelegen!

4 januari. Een periode met zeer zacht weer was o.a. goed voor het nog vinden van de Bruine schijntrechterswam (*Pseudoclitocybe cyathyformis*), dit in het Biebosch te Valkenburg.

5 januari meldt Olaf op den Kamp Rodekelkbekerswammen (*Sarcoscypha* sp.) vanuit zijn woonplaats Kerkrade.

7 januari vond ik zelf in het Schaelsbergbosch de uiterst zeldzame Zalmkleurige poria (*Junghuhnia nitida*).

8 februari. Ron Bronckers ziet, op de Riezenberg nabij Cadier & Keer, ook Rodekelkbekerswammen.

21 maart. In Maastricht verzamelt Ron nu de Cederbekerswam (*Geopora sumneriana*).

28 maart gaat Ron nog even door in het Vijlenerbos waar hij op een brandplek het tegenwoordig zeldzame Gewoon brandplekkelkje (*Geopyxis carbonaria*) mag verzamelen.

19 april. Wiel Simons vindt te Ransdaal op een kalkgrashelling de Gesteelde stuifbal (*Tulostoma brumale*) de 4^e vindplaats voor Limburg.

20 April. Ver. Natuurmonumenten laat weten dat er op de Brunsummerheide te Brunssum de Voorjaarskluiszwam (*Gyromitra esculenta*) staat te pronken.

21 april vindt Giel Jetten in het Elsloobosch maar liefs 118 vruchtlichamen van de Gewone morieltje (*Morchella esculenta*), een hoopgevend bericht.

23 april. De eerste PSL-excursie start op de Örenberg te Cadier & Keer. Op snippers veel Vroege bekerswammen (*Peziza vesiculosa*), *Mollisie revincta* op nagelkruid, de Vlakke vuurzwam (*Phellinus punctatus*), Krulhaarkelkzwam (*Sarcoscypha austriaca*) en de Kleine brandplekbekerswam (*Peziza sepiatra*).

24 april. Nico Ploumen vindt op de St. Pietersberg het Perlargoniumtrechtertje (*Omphalina velutipes*).

25 april. Marc Houben is verrast als hij in "zijn" Heemtuin te Munstergeleen op enkele vierkante meters 39 vruchtlichamen van de Gewone morieltje (*Morchella esculenta*) tegenkomt, dit onder fruitbomen. Tevens heel wat vruchtlichamen van de Grote schotelkluiszwam (*Helvella quilletii*) op een grindpad aldaar.

30 april. Tonny Jetten komt in het Bunderbosch het niet alledaagse Broekboswimperzwammetje (*Scutellinia subhirta*) tegen.

14 mei. De 2^e PSL-excursie, nu in het Bunderbos onder leiding van Jo Bollen, leverde ruim 60 soorten op. Leuke vondsten: Olijfkleurige bekerswam (*Peziza granularis*) en de Kardinaalsberkerzwam (*Peziza subisabellina*).

21 mei. Ron verzamelt op een klein brandplekje in de Meertensgroeve te Vilt het zeldzame Brandplekspikelschijfje (*Ascobolus carbonarius*).

Dezelfde datum was het ookasco-tijd in het Bunderbosch. Jo en aanhang vinden op een plaats waar veel kapwerkzaamheden verricht waren talrijke bekerswammetjes waaronder het Brandplekbekerswammetje (*Peziza sepiatra*), het Stekelsporig wimperzwammetje (*Scutellinia trechispora*) en het Kleine wimperzwammetjes (*S. minutella*).

Vanaf nu begint eigenlijk de zeer droge periode die het verdere seizoen bepaalde. Door droogte en hitte gingen diverse excursies niet door.

1 juni. Piet Dirks uit Eisden meldt weer vanuit zijn tuin de Tralie stinkzwam (*Clathrus ruber*) (3 vruchtlichamen) Jammer dat ze door de föhn-achtige winden geen lang leven beschoren waren.

4 juni. Er werd door enkele dapperen toch maar geprobeerd de eerder afgezegde excursie in het Schaelsbergbos in te halen, want het had en beetje geregend. Het was vergeefse moeite, er was bitter weinig te vinden.

9 juli. Na ruim een maand toch nog maar eens proberen! Ditmaal in groeve 't Rooth te Bemelen. Echter nog weinig paddestoelen, de enige vermeldenswaardige soort was het Halmmatkopje (*Simocybe raducta*). Een enkeling zag een Oehoe, weer anderen diverse salamanders, wat het leed enigermate verzachtte.

10 juli. Henk Henczyk vindt in het Danikerbos de Baretardster (*Geastrum striatum*), nieuw voor de regio Geleen. Ook Martin Zilverstand vindt deze soort weer in zijn eigen tuin.

17 juli. Op de Schaelsberg te Valkenburg mag ik zelf *Leccinum crocipodium* bewonderen, een van de zeer weinige vindplaatsen in Nederland.

25 Juli Jo Bollen vindt weer de Schermpjeseikhaas (*Polyporus umbellatus*), na enige tijd van afwezigheid.

29 juli. Zelf kom ik op d'n Observant te Maastricht de toch wel zeldzame Gekroesde melkzwam (*Lactarius acirimus*) tegen.

30 juli. Henk Henczyk verzamelt op een snipperhoop te Munstergeleen de Geaderde leemhoed (*Agrocybe rivulosa*), zie elders in dit nummer!

6 aug. Een prachtige vondst van Henk Henczyk was de Kaneelboleet (*Gyroporus castanea*) dit nabij de heemtuin op de Wanneberg te Munstergeleen.

7 aug. Eindelijk was het na wat regen een beetje vochtig. Een tussendoortje was gewenst. Nu een bezoek gebracht aan de Plattebossen te Nyswiller. Slechts met moeite 70 soortjes kunnen noteren. Wel op diverse plaatsen het Rondsporig stinkkorstje (*Scytinostroma hemidichophyticum*). Fraai een groepje Kleibosrussula's (*Russula pseudointegra*).

Het gepeuter van Margriet Frijns leverde verder de mooie vondst op van de zeldzame Vliegendoder (*Cordyceps forquignonii*).

13 aug. Het Beerenbos te Kerkrade werd vandaag bezocht. Ondanks dat dit bos erg te lijden heeft van zeer sterke verbraming toch nog 12 verschillende soorten Russula's, bijzonder de Verkleurende russula (*Russula insignis*), verder nog de Penseelfranjezwam (*Thelepora penicillata*) en een vorm van het Violetgrijs kleefhoedje (*Bolbitis reticulata* f. *aleurialis*), een 8-tal vezelkoppen waaronder de Kleinsporige vezelkop (*Inocybe glabripes*). Ruim 90 soorten haalden de lijst.

20 aug. Henk Henczyk meldt de Zijdeachtige beurszwam (*Volvariella bombycina*) en de Populierenleemhoed (*Agrocybe cylindracea*) vanuit Munstergeleen.

20 & 26 aug. Het groepje Bollen-Jetten meldt talrijke Aardsterrenvondsten vanuit het Bunderbos, waaronder de Slanke aardster (*Geastrum lageniforme*) en natuurlijk altijd aardig de Duinboschampignonparasol (*Leucoagaricus sublitoralis*).

26 aug. Tijdens monitoring in het Vijlenerbos werd onder Beuk de zeer zeldzame Gele galgordijnzwam (*Cortinarius vibratilis*) en weer de Violette gordijnzwam (*Cortinarius violacea*) en de Purperen gordijnzwam (*C. purpurascens*) gevonden en verzameld.

27 aug. De excursie te Slenaken leverde een lijst op die eindelijk weer eens de grens van honderd passeerde. Op enkele plaatsen onder beuk het toch zeker niet algemene Poedersteeltje (*Inocybe petiginosa*). Staat te boek als een ectomycorrhizavormende paddestoel, op een gestapelde takkenhoop stond echter een tak geheel vol met deze soort, dit zonder enige verbinding met de bodem! Er werd een klein maar schitterend gordijnzwammetje verzameld waar voorlopig geen andere naam op geplakt kan worden dan *C. hoefii*, eenmaal verzameld in Nederland. Bevestiging van deze vondst moet echter nog plaatsvinden.

29 aug. Er komt een melding binnen vanuit Griendsveen waar J. Vos-Leenaarts de Landtaarnzwam (*Omphalotus illudens*) waarneemt en fotografeert.

30 aug. Jo Bollen vindt de toch niet alledaagse Geschubde oesterzwam (*Pleurotus dryinus*) op populier.

3 sept. Was geen slechte dag voor Jo, Tonny en Giel, ze vinden zowaar 165 soorten in het Bunderbosch waaronder het Bruin ballonbekertje (*Sphaerospora brunnea*) (zie elders in dit nummer).

3 sept. Tijdens de excursie te Maria Hoop was het echt zoeken geblazen, het was hier behoorlijk droog. Met moeite een 80 tal soortjes genoteerd. Leuk hier de Gewolkte russula (*Russula brunneoviolacea*).

4 sept. Giel Gatzen verzamelt te Baarlo op houtsnippers de wel zeer fraaie Houtsnippersstropharia (*Psilocybe percevalli*)

8 oktober. Overall was het nog erg droog, maar in het Vijlenerbosch was neerslag gevallen. Er stonden niet overdrenven veel paddestoelen maar wel relatief veel soorten. Met ruim 150 soorten waren we erg tevreden. Nog redelijk veel Russula's, tamelijk veel de Vissige eikenrussula (*Russula graveolens* ss.str.). Leuk het als uiterst zeldzaam

te boek staande Beukenspinragschijfje (*Arachnopeziza aurata*), de Lila gordijnzwam (*Cortinarius alboviolaceus*), de Trechtercantharel (*Cantharellus tubaeformis*), en erg fraai de vondst van het Zwartgroen geleischijfje (*Claussenomyces atrovirens*).

Tussen **15 en 29 oktober** weer een rijke buit in het Bunderbosch door het groepje Bollen. Heel wat rode lijst soorten, o.a. de Rode korrelhoed (*Cystoderma terrei*) en de Glinsterende champignonparasol (*Leucoagaricus georginae*)

22 oktober. Op naar het Encibosch op de St. Pietersberg te Maastricht. Enkele dapperen trotseerden de regen die met bakken uit de hemel viel. In het bos was amper iets te vinden, nog niet hersteld van de droogte! Amper 50 soortjes, wel buiten het bos drie wasplaatjes waaronder de Bruine wasplaat (*Hygrocybe colemanniana*). Ook leuk en vrij talrijk, het in het zuiden amper waargenomen Piekhaarzwammetje (*Crinipellis scabellus*) en ook weer na lange tijd de Paarsteelschijnridderszwam (*Lepista saeva*).

27 okt. Henk Henczyk laat op de practicumavond de Populieridderzwam (*Tricholoma populinum*) zien, gevonden te Geleen. In het zuiden van Limburg erg zeldzaam.

29 okt. Deze excursie in Groeve 't Rooth te Bemelen, met veel deelnemers, was eigenlijk ingepast in het weekend dat onze Belgische vrienden georganiseerd hadden. Het werd een rijke oogst. Zeker voor wat betreft de Ascomycetjes, die met meer dan 50 soortjes een belangrijk deel van de lijst in beslag namen, met *Lophiotrema rubidum* mogelijk als nieuwe aanwinst voor Nederland. Maar ook de gordijnzwammen waren goed vertegenwoordigd, als voornaamste de Gegordelde beukegordijnzwam (*Cortinarius bivellus*), de Smalsporige pelargoniumgordijnzwam (*C. violilamallatus*) en *C. diasemospermus* var. *leptospermus*. Voorts op diverse plaatsen de Adonismycena (*Mycena adonis*), etc.

1 nov. Jo Bollen laat ons in het Bunderbosch een prachtig groepje van de Roodrandgordijnzwam (*Cortinarius anthracinus*) en de Bleke wilgegordijnzwam (*C. urbicus*) zien.

5 nov. In een weiland op de Goudsberg te Valkenburg vonden we 9 wasplaatjes met als nieuw voor deze locatie de Kabouterwasplaat (*H. insipida*) verder een mooi groepje Citroensnedemycena (*Mycena citrinomarginata*).

8 nov. Giel Gatzen stuurt materiaal vergezeld van foto's van de zeldzame Plompe champignon (*Agaricus litoralis spissicaulis*).

9 nov. Marc Houben verzamelt te Geleen de zeldzame *Leucoagaricus leucothites* var. *carneifolia* (Gillet.) Vellinga = *L. cinerascens* (Quel.) Bon & Boiff.

12 nov. Daar het weer nog goed was, werd op verzoek nog een wasplaten-weetje bezocht nabij Cottessen. Het viel wat tegen met 5 wasplaten. Maar in totaliteit nog 40 soorten genoteerd waaronder de Grauwe barsthoed (*Dermoloma carneifolia*).

21 nov. Tot slot van dit relaas vindt Henk Henczyk op het Kerkhof te Geleen nog het Gewoon varkensoor (*Otidia onotica*). Er kwamen nog enkele leuke meldingen binnen maar hiervoor was in dit verslag helaas geen plaats!